

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

2. Quid sit Iusiurandum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

mus Deum; item cum in hominum conspectu ipsum Deum, ac Dominum nostrum confitemur, cum eum sicut honorum nostrorum auctorem agnoscimus, sic etiam predicamus: item cum eius sermones, & verba studiosè addiscimus, legimus, audimus, & religiosè, & honorificè tractamus. Deinde, cum de omnibus rebus, tum prosperis, tum aduersis Deo singulares gratias agimus, dicentes cum Iob: *Sit nomen Domini benedictum.* Præterea, nomen Dei honoramus, si fidenter eius opem, & auxilium inuocamus, quo nos scilicet ab aduersis liberet, aut ad eadem fortiter, & constantè perferenda, vires, & constantiam largiatur. Postremò, nomen Dei honestamus, cum fidei faciendæ gratia Deum quasi testem aduocamus, quod est per Deum religiosè, & sanctè iurare.

Iob. 1.

Quartò queritur, Quænam hoc Præceptum prohibeat? Respondeo, ea omnia peccata prohibere, quibus Dei nomen polluumus; nimirum ea crimina, quæ committuntur contra religionem, qua Dei nomini honorem, & cultum deferre debemus. **ROGABIS**, ad quæ capita potissimum ea crimina reuocantur? Respondeo, quæ hoc Præceptum peccata violant, redigi posse ad hæc capita. **Primò**, cum quis malè iurat. **Secundò**, cum promissionem iureiurando firmatam nõ seruat. **Tertio**, cum quis malè votum facit. **Quartò**, cum vota facta violat. **Quintò**, cum quis maledictis, ac conuictis sanctum Dei nomen insectatur, vel afficit. **Sextò**, cum quis diuinis verbis in concionibus ad populum habitis abutitur. **Septimò**, cum precatationibus ad Deum, vel sanctos cæli incolas effusus malè vitur. Quare in hoc Præcepto disputandum nobis est de iureiurando, de Periurio, de Voto, & cæteris, quæ ad hæc tria capita referuntur.

Quintò queritur, Quisnã sensus sit Præcepti, quod vetat; Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum? Respondeo, sensum triplicem esse posse. **Primus** est: Non assumes in vanum, hoc est, pro re nullius momenti, pro re futili, & inani. **Alter** sensus est: Non assumes in vanum, hoc est, frustra: quasi dicat, Ne iures in eius nomine, nisi necessitate compulsus. **Tertius** est: Non assumes in vanum, hoc est, mendaciter; tanquam diceret: Ne iures per nomen Dei mendaciter: mendacium enim, & quicquid est falsum, & fictum, hebraico more dicitur vanum. **Qui** sensus mihi valde probatur, & perinde est, ac si dicatur: Nil falsi Deo teste aduocato iureiurando confirmabis: in vanum, hoc est, pro vano, pro falso.

Caput II

Quid sit Iusurandum.

PRIMO queritur, Quo pacto iusurandum, quod Theologi, Canonici, & Ciuilibus iuris interpretes Iuramentum appellant, definiatur? Respondeo, iusurandum esse affirmationem, vel negationem sacræ rei attestatone affirmatam. Vnde Hofstien. in sum. tit. de iureiuran. Abbas, Felinus, & alij in rub. de iureiuran. Bal. l. i. ff. de iureiuran. ac reliqui, vt refert Couarruu. in cap. quamuis de pact. part. 1. §. 1. num. 1. definiunt esse affirmationem, vel negationem alicuius rei licitæ, & quæ fieri possit, sa-

cræ attestatone munitam. Cicero libr. 3. de offic. iusurandum, inquit, est affirmatio religiosa, quod autem affirmatè quasi Deo teste promiseris, id tenendum est: nam enim non ad iram Deorum, quæ nulla est, sed ad iustitiam, & ad fidem pertinet. Sic ille. Alij definiunt esse actum, quo diuinum nomen fidei faciendæ causa adhibemus. Nam cum iuramus, Deum quasi testem eius, quod dicitur, inuocamus.

Quidam, è quibus sunt Selua. in tract. de Iureiur. quest. 1. Corlet. in rubr. de iureiur. vt Couarruu. titatur in cap. quamuis pactum, de pactis part. 1. §. 1. num. 1. has Iurifurandi definitiones oppugnat, eo in primis argumèto, quod quis cum per Idola, & Simulacra, yanaque, ac ficta Numina iurat, licet male faciat, iurifurandi tamen vinculo tenetur, & tamen non confirmat id, quod dicit, nominis diuini, aut rei sacræ attestatone. Deinde, cum per creaturas, inquit, iuramus, iureiurando obligamur; & tamen creatura res sacra non est. Postremò, cum per sanctos patris cælestis incolæ apud Deum regnantes, quis aliquid iurat, sese iureiurando obstringit, cum tamen nec Deum testem adhibeat, nec rem diuini nominis attestatone confirmet.

Sed ad hæc omnia facilè respondeo, ad Iusurandum sufficere attestatorem rei, quæ verè sit facta, aut quæ apud homines talis habeatur, hoc est, quæ reuera, vel hominum opinione sit sacra. Cum enim homines ethnici per Idola falsosque Deos iurant, verè iurare censentur, quia apud eos pro veris Dijs habentur. Præterea, licet creatura res sacra non sit, per eam tamen iuramus, quia eam adhibemus in testem tanquam aliquid, in quo Dei veritas refulget. Vnde non per creaturam iuramus propter ipsam, sed propter Deum, qui in suis creaturis elucet, & ita creaturam testem aduocamus tanquam aliquid Dei. Eadem ratione iuramus per sanctos cælestis patris, & aulæ ciues, in quibus Deus ipse, tanquam in animatis templis sibi dicatis habitat, & colitur. Omne igitur iusurandum habet Deum, vt testem, expressè, vel tacitè, seu occultè, & implicite. Latins Sacramentum idem erat, quod iusurandum cap. Qui Sacramento, 22. questione quarta: in Authem. Sacramenta puerum, c. Si aduersus vend. §. item Sacramenta de pace ten. teste Felso, id Sacramentum dicitur, quod iurifurandi sacratioue interposita geritur. Hinc militæ Sacramenta: nam auctore Veget. libr. 2. de re militari, milites iurare solent. l. miles agrum. §. ignominiosa. ff. de re militari.

Secundò queritur, An iusurandum sit aliquò laudabile? Respondeo, esse; nam Diuina lex iubet: *Dominum Deum tuum timebis, illi soli seruias, ac per nomen illius iurabis.* Dauid quoque; *laudabuntur*, inquit, omnes, qui iurant in eo. Ex Apostolorum Epistolis constat, eos aliquando iurasse. Apocal. 10. legimus Angelum iurasse per viuentem in sæcula sæculorum: nec non, & Deus ipse, vt ex veteri Testamento liquet, sæpenumero iureiurando vsus est. Item, iusurandum, religionis est officium, & opus, quo credimus Deum totius veritatis auctorem esse, qui nec decipi vnquam possit, nec alios decipere; cuius oculis nuda, & aperta sint omnia, quique rebus omnibus admirabili prouidentia consulat. Hac item religione imbuti homines, Deum veritatis testem adhi-

bent, vt

bent, vt ijs iurantibus fidem non habere, impium, & nefarium sit. Denique iusurandum est maximum remedium expediendarum litium. l. i. ff. De iureiurando.

Tertio queritur, An iusurandum in Euangelio generatim prohibeatur. Olim quidam Echnici Christianos calumniabantur, & aliquando ex necessitate iurare solitos, tanquam Euangelij violatores accusabant. Aiebant enim illi, Christum Dominum in vniuersum iusuradum interdixisse Matth. 5. illis verbis, *Audistis, quia dictum est Antiquis; Non periuurabis. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per calum, neque per Hierosolymam, neque per terram, neque per caput tuum. Sit autem sermo vester, Est, est, Non, non, quod autem his abundantius est, à malo est. Idem penitus docuerunt quidam Hæretici V Valdenfes nominati, Ioann. V Viclef, & nunc Anabaptistæ.*

Sed constans est Theologorum sententia, non esse iusurandum generatim, & simpliciter in Euangelio damnatum; sed vt frequens iurandi usus è medio tolleretur, præcepisse Christum Dominum, ne omnino iurarem. Item, peruersum Iudeorum iudicium eo loco Dominus coarguit, quo sibi in animâ induxerant nihil in iureiurando cauendum esse propter mendacium, quo fiebat, vt de rebus leuissimis, & nullius momenti, & ipsi iurarent frequentissimè, & ab alijs iusurandum exigerent. Hunc ergo morem, & consuetudinem deprauatam, quæ apud eos inoleuerat, Dominus reprehendit, & docet, ac iubet omnino esse à iureiurando abstinendum, nisi ad id nos necessitas impellat. Et quamuis Basil. serm. primo in Psalm. 14. Hieronym. Math. 5. Theophylact. Euthym. Math. 5. iterum Euthym. in Psalm. 14. Oecumen. cap. quinto, in Epistola Iacobi. Chrysostomus, in Math. 5. & hom. 19. ad pop. Antiochen. & homil. 15. in Genes. & homil. 9. in Acta Apostol. Auctor operis imperfecti, in Math. cap. 5. homil. 17. & alij quidam ex Patribus docere videantur, iurare, esse per se malum, & in veteri lege Iudeis fuisse permissum, vt minus malum, ne videlicet illi per Dæmones, aut simulacra iurarent, at in noua lege esse penitus interdictum: Augustinus tamen peripicue docet, & affirmat iusurandum interponere aliquando licere. Et id quoque docetur, & traditur in iure Canonico, capit. Omne, cap. Non est, cap. In nouo, cap. vt Noueritis 22. question. 1. ex Augustino. Nam iusurandum ea tantum de causa institutum est, vt esset tanquam remedium quoddam humanæ imbecillitatis, & ad fidem faciendam rei, quam dicimus, necessarium instrumentum. Quemadmodum igitur corpori medicamenta adhibere non expedit, nisi necesse sit, eorundem verò frequens usus solet esse noxius, & perniciosus: ita etiam, nisi cum grauis, & iusta subest causa, iureiurando vti salutare non est; quòd si frequens adhibeatur, tantum abest, vt proficit, vt magnum detrimentum, ac perniciem afferat; & Innocentius tertius, in cap. est Christus, de iureiurand. plane docet, quædam esse per se mala, vt furtum, adulterium, & hæc, quia, per se mala sunt, prohibentur, & nunquam sunt faciendæ: alia verò prohibentur alia ex causa, non quia per se mala sunt, sed quia si sunt frequenter, tunc multa ex his mala sequuntur, vt vitium per se malum non est, & tamen prohibet Apostolus dicens, nolite inebriari vino, in quo est luxuria: quoniam ex frequenti,

immoderata vini potatione, luxuria generatur. Sic & iuramentum per se quidem malum non est, cum sit confirmatio veritatis; sed tamen prohibetur ea ex causa: quoniam ex frequenti, & incauta iuratione perturium saepe contingit. Hæc ibi Pontifex.

Nec Christus iusurandum malum esse dixit, sed à malo existere, nempe, iusuradum coepit in sermonibus adhiberi ob infirmitatem humanam, cum simpliciter aliquid affirmanti, negatiuè, aut promittenti fidem non habeamus, nisi sermone, aut promissionem suam iureiurando confirmet. A malo illud dicitur prouenire, eo quòd iurantis inconstantiam indicat, aut illius, cuius causa iuramus, contumaciam, qui vt credat, aliter adduci non potest: vt interpretatur B. Augustinus, & refertur capit. Ita ergo, 22. question. prima. Illud porro Christi Domini dictum, *Su sermo vester, Est, est, Non, non, hoc tantum sonat: In sermone quotidiano, & familiari omnino à iureiurando abstinete.*

Quarto queritur, An verba ad iusurandi substantiam in iudicio requirantur. Dixi, in iudicio, quia constat inter omnes, in conscientia apud Deum sufficere sine verbis solum mentis consensum quomodolibet coram Deo expressum, qui cor, & mentem intuetur. Tres sunt opinioniones, prima affirmat verbis opus non esse, cum ea nec ius naturale, nec diuinum, nec humanum postulet: Deinde, mutus potest sese alteri iureiurando obligare nutibus, & signis tantummodo datis. Præterea, pactum, conuentum, promissum, & matrimonium verba minimè requirunt, cum possint signis, & nutibus perfici: & solæ stipulationes inter contractus humanos iure civili certa verba deposcunt: ergo Iusurandum verba non exigit. Sic glossa, & Panoritanus, Cynus, Ancharanus, Antonius Butrius, quos citat Selua, in suo tract. de iureiur. p. 1. q. 2. nu. 1.

Secunda opinio tradit, verba ad iusurandi substantiam pertinere in ijs, qui loqui possunt: in ceteris verba non esse necessaria: sic Tiraquellus, Selua, sic Paulus, Aretin. Alexander, quos citat idem Selua.

Tertia opinio docet, in vniuersum verba ad iusurandum requiri, ita quidam opinantur, quos citat idem Selua, & Couarruuias loco citato, ait ita sensisse Bartholum, Albericum, Fulgofium, & Romanum. Verum prima opinio est vera, vt tradidit Couarruuias in cap. quamuis de pact. part. 1. §. 1. num. 4. Nam sicut cætera pacta, promissa, conuenta, & matrimonia (vt diximus) nullum verbum requirunt etiam in ijs hominibus, qui fari possunt, cum signis, & nutibus queant inter se conuenire, ita etiam iusurandum verba non postulat: nam verbum in iureiurando nec leges, nec Canones, nec alia iura vsquam requirunt, satis sunt nutus, & signa, quibus iurantis consensus exprimitur, & testes, qui probent nutus, & signa fuisse. Nihilominus tamen ad publica fœdera, & pacta, & ad priuilegia iureiurando firmata, & ad probationes in iudicio, iureiurando testium confirmatas necessaria sunt verba, vt ait Couarruuias, vt iusurandum fidem facere possit. Si obijcias, in cap. est Christus, de iureiurand. ipsum iusurandum dici sermonem, & in Authen. de Manda. princ. §. sed neque. Præfidi interdicti, ne verbum, id est, iusurandum

temere

temere alicui dare festinet. Respondeo, cum Co-
uarrumia loco citato, in Authentica constitutione citata,
præcipi Magistratui, ne temere det alicui fidem
publicam. Nec obstat, quod habetur in cap. Clericus,
de iureiur. vbi iusurandum ex solo iurantis consen-
su non extenditur ultra id, quod est sermone ex-
pressum. Nam ibi Pontifex solum significat iusfu-
randum interpositum non protendi, & trahi ad
alium casum, nisi expressim iterum interponatur.

Quintò quæritur, Quot & quos comites debe-
at iusurandum habere? quod est quæreret, Quot,
& quæ sint ad iusurandum legitime requisita? Re-
spondeo, ex communi omnium Theologorum,
& Canonici iuris interpretum sententia ab Hie-
ronymo in Hiere. capit. 4. accepta; licet ad iusuran-
dum satis sit, Deum testem accersere, vt religiosè
tamen, & sanctè iuremus, plura requiruntur, quæ
Hieremias breuiter enumerat, nimirum: *Iurabis, Vi-
uit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iustitia.* Qua-
si dicat, In re seria, & iusta confirmanda, non in-
uocabis alium, nisi Deum viuentem: *In veritate*,
hoc est, pro veritate, vel ad veritatem confirman-
dam: *In iudicio*, hoc est, pro seria, & graui, & ali-
cuius momenti re. *In iustitia*, hoc est, pro re iusta,
ac debita comprobanda. Primum itaque in iure-
iurando locum habet Veritas, nimirum, vt quod
asseritur, ipsum verum sit: & qui iurat ita esse ar-
bitretur, non leui coniectura ductus, sed certa,
aut verosimili atque probabili. Et qui iureiuran-
do aliquid pollicetur, eo debet esse animo, & vo-
luntate, vt cum tempus aduenerit, id re ipsa præ-
stet, quod iurando promissit, hoc est, debet in ani-
mo habere id, quod iurando promittit, exoluere.
Secundo loco iusurandum debet cum iudicio con-
iungi, quoniam nec temerè, nec incòsideratè, sed
consultò, & cogitatò iurandum est: Ita, vt qui iu-
raturus est, primum consideret, necessitate cogi-
tatur necne, accurateque rem totam expendat, an
huiusmodi sit, vt iureiurando indigere videatur.
Tempus præterea, & locum, & alia rebus adiun-
cta spectare debet, ne odio, amore, aliaque animi
perturbatione impellatur, sed rei ipsius vi, & ne-
cessitate tractus, alioqui præceptis erit, & temera-
rium iusurandum, cuiusmodi est hominum illo-
rum, qui in re leuissima, & inani, nulla ratione,
& consilio; sed praua quadam consuetudine iu-
rant: quod passim quotidie venditores, & empto-
res facere solent. Illi enim vt quamplurimo pre-
tio vèdant, hi rursus, vt quam minimo emant, res
venales laudando, aut vituperando, tertio quoque
verbo iusurandum vsurpant.

Præterea, in iureiurando necessaria est Iustitia,
quæ maximè in promissis requiritur. Quare si
quis iniustum aliquid, vel inhonestum promit-
tit, & iureiurando peccat, & in præstandis pro-
missis crimè crimine cumulat. Tale fuit impium,
& nefarium Herodis Regis Iusurandum, tale e-
tiam Iudæorum, qui seiplos (vt est in Actis Apo-
stolorum) ea conditione deuouerunt, vt nihil gu-
starent, donec Paulum occiderent.

Sextò quæritur, Quotuplex sit iusurandum?
Respondeo, multiplex. Primum enim iusurandum
diuidi solet in illud, quod Iudiciale vulgo appel-
latur, & in illud, quod dicitur. Non iudiciale, siue
extraiudiciale, quod extra Iudicium adhibitum
ab vno defertur alteri. Iudiciale verò in iudicio

coram Iudice, solemnè quodam ritu adhibetur.
Secundo diuiditur iusurandum, quoniam aliud
per execrationem profertur, & dicitur Execra-
torium; Aliud, quod interponitur quippiam asse-
rèdo, vel negando, quod Assertorium appellatur;
Aliud, quod promittendo adhibetur, & Promis-
sorium vocatur. Per execrationem igitur iusfu-
randum adhibetur, cum iurando rem aliquam Deo
vltori, ac vindici subijcimus, si verum non sit, id
quod iuramus, quale est illud Pauli Apostoli: *Re-
stem Deum inuoco in animam meam.* Tale etiam est,
quod frequenter in sacris literis legimus: *Hæc
mihi faciat Deus, & hæc addat, si ita non est, quasi
dicatur: Mihi hæc, aut illa mala contingant.* Talis
ea etiam est iurandi formula, qua sacre literæ v-
tuntur: *Quibus iuravi in ira mea, si introibunt in requi-
em meam.* Vbi arbitrantur quidam particulam, *Si*,
accipi pro particula negante, non, sed verius est,
quod alij tradiderunt, esse Eclipticum Sermonis,
vt si dicat, Quibus iuravi, suppleendum est, quod
subticitur. Non sim ego Deus, aut pro Deo hò col-
lar, aut quid aliud simile, Si introibunt in requi-
em meam. Tale etiam est cum iuramus, *Moriar, aut
dispeream, aut, me Deus non adiuuet nisi ita sit.*
Iusurandum, quod per Assertionem dicitur, est,
quo quippiam affirmatur, vel negatur esse, iusi-
le, for èue: Per Promissionem verò est, cum quip-
piam iurando promittimus nos in posterum fa-
cturos aut non facturos.

Tertio diuidi solet iusurandum in simplex, &
solène, Simplex est, quod caret omni ritu, & for-
mula solenni iuris. Solemne verò est, in quo ali-
qua iuris præscripta formula adhibetur, nimirum
quod fit in Iudicio, aut publicè, aut coram testi-
bus, coram populo, aut coram tabellione siue no-
tario, aut tacto Evangeliorum codice, Cruciatue
signo, aut alia qualibet re sacra, aut in quo Syn-
grapha fit, aut Chirographum, aut Scheoula ma-
nu subscripta continetur.

Quarto, diuiditur iusurandum: nam aliud di-
citur Absolutum, & purum, quod nullam habet
conditionem adiectam: aliud vocatur conditio-
nale, in quo interuenit aliqua còditio, vt cum iu-
rosi ex Asia redieris post tres menses, me tibi da-
turum centum aureos: aliud verò Penale iusfu-
randum appellant, quod adhibetur pœna aliqua
constituta: vt cum iuro, si in hoc vel illud pecca-
tum incurro, dabo in vsus pauperum centum au-
reos, differt conditionale à pœnali; nam quam-
uis pœna adiecta, còditio quædam sit, conditio-
nale tamen est iusurandum, quod affectum est
conditione, quæ pœna non sit, vt si in Capitoli-
um ascenderis, iuro me tibi daturum decem au-
reos.

Vltimò diuiditur iusurandum, quoniam aliud
est, quo per Deum, aliud quo per bona creata, si-
ue per creaturas iuramus.

Septimò quæritur, An Iusurandum Execra-
torium, Assertorium, Promissorium inter se specie
differant? Respondeo cum Cat. 2. 2. q. 89. art. 1. Soto
lib. 5. de iust. q. 1. art. 1. & Couar. in c. quoniam de pact. p. 1.
f. 1. nu. 3. Ipecie minimè distingui; quoniam Iusfu-
randum, religionis est actus, & officium quo Deo
tanquam teste vtimur, siue per execrationem, si-
ue aliquid asserendo, aut promittendo. Deus e-
nim qui testis adhibetur, vnus est.

Octavo queritur, An Iurandum, quo per creaturas iuramus, specie differat à Iureiurando, quo quis iurat per Deum? Respondeo, minimè, quia quamvis Deo aliis honor, & cultus debeat, quæ creaturæ, quatenus tamen per creaturam iuramus, non propter ipsam, sed propter Deum, qui est auctor omnis veritatis, iuramus. Quare sicut cum Dei imaginem, veneramus, & colimus, eam non propter ipsam, sed propter Deum omnis sanctitatis datorem, & largitorem honoramus, & propterea eam veneramus eodem honore, & cultu, quo Deum, quia in ipsa imagine Deum colimus, & imaginem honoramus, quia Deum repræsentat, & refert. Sic etiam cum per creaturas iuramus, non propter ipsas, sed propter Deum omnis creaturæ veritatis auctorem iuramus.

Nono queritur, An Iurandum simplex à solempni distinguatur specie? Respondeo, minimè, quoniam solempne nihil aliud habet præter simplex, nisi iuris humani præscriptum modum, & formulam, quæ iurandi accedit, quæque ad eius substantiam non pertinet.

Decimo queritur, An Iurandum, quod adnexum habet maledictum, quam blasphemiam vocant, in Deum vel sanctos cæli habitatores, & ciues, specie differat ab eo, quod omni maledicto, & blasphemia vacat? Respondeo, ratione Iurandi non differre, specie, tamen distinguuntur ob circumstantiam adiunctam, ob quam periurium aliam accipit speciem. Periurium enim cum blasphemia, & maledicto coniunctum duas habet deformitates specie diuersas, quoniam est periurium, & cõuicium, ac maledictum in Deum. Periurium est, quatenus aliquid mendaciter iuratur; Blasphemiam verò, quatenus habet adiunctum maledictum in Deum, vt si quis mendacium confirmet iureiurando per creaturam aliquam tanquam per Numen, ac Deum: nam Blasphemus est, qui iurat per creaturam tanquam diuinitatis aliquid habentem, eo quod tribuit creaturæ, quod solius est Dei proprium: defert creaturæ honorem, & cultum, qui soli Deo debetur.

Caput II.

De varijs Iurandi modis, ac formis.

Primo queritur, Quot, & quæ sint Iurandi formulæ? Respondeo, eas posse ad tres commodè reuocari. Aliæ sunt, de quibus conuenit, inter omnes eas habere Iurandi vim, & rationem; Aliæ vero sunt, de quibus ambigitur, contineant nec ne Iurandum: Aliæ demum, quæ sunt cum maledicto in Deum, hoc est, cū blasphemiam coniunctæ. Formulæ igitur iurandi certæ, & exploratæ sunt eæ, quibus aliquid asserimus, negamus, aut promittimus Dei testimonium expressè, vel occultè, sive tacitè adducendo. Rursum eæ loquendi formulæ, quibus aliquid asserimus cum particula *Per*, aut particula *In*: nam phrasim scripturæ vtitata, *iurare in nomine alicuius*, est, *iurare* per nomen illius, *iurare in veritate*, in iudicio, & iustitia, perinde est, ac *iurare pro re vera*, *pro re iusta*, & *pro re seria*, vt paulò ante explicauimus. Eæ itidem formulæ, quibus per execrationem aliquid asserimus, certam Iurandi rationem habent.

Continent igitur Iurandi rationem sequentes formulæ: *Deum testor*, sive *testifior*; *Testem aduoco* sive *adhibeo*: *Per Deum iuro*: *Testis su mihi Deus*: *Viuat Deus*, aut *Viuat anima mea*, vel *tua*: *Per Euangelium*, per *Crucem*, per *sanctos*, per *caluum*: *Per animam viam*, vel *salutem meam*, vel *heri*, *pariter me iuro*: *Per sancti Petri caput*, *vestem*, vel *templum*. Item, hoc modo: *Hæc vel illa mala mihi*, vel *meis propinquis*, aut *necessarijs contingant*, *Ita me Deus amet*, *iuret*, *seruet*, *liberet*, & alia id genus multa.

Formæ verò, de quibus merito ambigitur, contineant, nec ne Iurandum, sunt, quæ sequuntur: *Deus scit*, *Deus videt*, vel *audiat me verum asserere*: *testor*, vel *dico*, *coram Deo*; Item, *in anima mea*, *in vita*, *salute*, & *conscientia mea*, *in fide mea*, aut *in fide boni*, *ingenui*, aut *Christiani viri*, & alia his affines, & proximæ. De quibus primò mihi videtur dicendum, eiusmodi asserendi formulas Iurandi rationem habere apud eos homines, apud quos in more positum est, vt accipiantur tanquam modi loquendi Iurandi vim habentes. Item, si iuxta sententiam eorum, qui huiusmodi loquendi formulis vtuntur, Iurandi rationem contineant. *P*ertinet, si ea, quæ his formulis nominantur, adducantur in testimonium tanquam res, in quibus Deus honoratur, & colitur, vt auctor omnis veritatis. Postremo, si nihil horum adfuerit, tunc is, qui est à sacris confessionibus, de his formulis iudicare debet, secundum communem Doctorum sententiam, qui inter se dissident: nam Cai. *secunda secunda*, quæstio 89, articulo quinto, & sexto. *Sot. lib. 8. de iustitia quæstio 1. art. 1.* de his duobus loquendi modis; *Deus scit*, vel *audiat*, quod *dico*; vel *coram Deo dico*, vel *Testis est mihi Deus*, distinguunt: si tantummodo in modum enunciationis dicantur, Iurandi vim non habent; si autem in modum inuocationis proferantur, Iurandum continent. Nauarrus vero in *Manua. cap. 12. nu. 3.* simpliciter, & absolute testatur Iurandi vim continere. Et certè S. Augustinus *epist. 89. quæ est ad Hilarium*, in questione quinta, hæc omnia ad Iurandum reuocat, & vltus hominum tanquam Iurandum solet adhibere, & accipere.

De ijs verò formulis, *In fide mea*, aut *Per fidem meam*, *In fide*, vel *Per fidem boni*, *ingenui*, *nobilis*, *Christiani*, *Religiosæ hominis*, nisi Christi fides intelligatur, iudicandum est eas Iurandi rationem non habere, vt est communis Doctorum opinio, ita enim docent Caiet. *Sotus*, & *Nauar. locis citatis*, idem testantur *Angel. iuramentum. 1. nu. 4. & 6.* *Tabien. iuramentum numer. 1. & num. 33.* Syluest. *iuramentum, primo questione quinta, & sexta.* Eorum enim verborum sensus est, *Hoc dico*, vel *refero ea fide*, quæ haberi solet viro nobili, ingenuo, Christiano, vel Religioso.

Eas porrò formulas loquendi: *In vita*, *salute*, *anima mea*, aut *conscientia mea*, pleriq; docent Iurandi vim continere: quia particula *in*, idem valet, quod particula *Per*, cum dicimus *Per animam*, *viam*, *conscientiam meam*: led in his Iurandum continetur, ergo & in illis.

Eæ verò formulæ, quæ inter loquendū frequenter adhibemus, certè, *professo*, *reuerentiæ* est, Iurandi vim non habent. Cū præterea dicimus, *in veritate*, aut *Per veritatem*, Iurandum non continent, dummodo in animo non sit iurare per Deum, qui est